

Відмежування диверсії від забруднення або псування земель та екоциду

Селезень Д.А., курсант 318 навчальної групи ННІ №1

Науковий керівник: доцент кафедри кримінального права, к.ю.н. **Олійник О.С.**

Вибір теми дослідження обумовлений схожістю наслідків від розглянутих злочинів. Так, в якості одного із можливих суспільно небезпечних наслідків їх вчинення може виступати забруднення або псування земель. Наприклад, диверсія – це вчинення відповідних дій з метою ослаблення держави в тому числі вчинення з тією ж метою дій, спрямованих на радіоактивне забруднення територій. Результатом порушення правил екологічної безпеки є екологічне забруднення значних територій. Аналогічний наслідок, передбачається і в диспозиції статті 253 КК України, яка встановлює кримінальну відповідальність за проектування чи експлуатацію споруд без систем захисту довкілля. Навіть терористичний акт (ст. 258 КК України) може бути пов'язаний із забрудненням або псуванням земель. При вчиненні злочину, передбаченого статтею 441 КК України, теж не виключається забруднення або псування ґрунтового покриву земель.

Основною ознакою, за якою здійснювався відбір кримінально-правових норм для порівняння, є об'єкт злочину. При цьому слід наголосити, що всі ці злочини так чи інакше завдають шкоду природному якісному стану ґрунтового покриву земель. Але така шкода завдається опосередковано. Це означає, що в таких злочинах як, диверсія, екоцид природний якісний стан ґрунтового покриву земель виступає безпосереднім додатковим об'єктом.

Основним безпосереднім об'єктом екоциду є суспільні відносини у сфері забезпечення безпеки людства, складовою частиною яких є право невизначеного кола осіб на сприятливе екологічне середовище.

Суспільна небезпека екоциду полягає у підриві самої можливості існування людства, адже це злочинні дії, спрямовані на руйнування навколишнього природного середовища, яке є основою існування людей на певній території. Крім того, дії, які утворюють склад аналізованого злочину створюють загрозу для сталого соціально-економічного розвитку держави та суспільства, збереження генофонду населення, тваринного і рослинного світу.

Предметом злочину є як усе природне середовище, так і його окремі компоненти.

Об'єктивна сторона злочину полягає у діях, спрямованих на масове знищення рослинного чи тваринного світу, отруєння атмосфери або водних ресурсів, а також у вчиненні інших дій, що можуть спричинити екологічну катастрофу.

Об'єктивна сторона злочину забруднення або псування земель полягає у забрудненні або псуванні земель речовинами, відходами чи іншими матеріалами, шкідливими для життя, здоров'я людей або довкілля, внаслідок порушення спеціальних правил, якщо це створило небезпеку для життя, здоров'я людей чи довкілля.

Таким чином, підводячи підсумок з відмежування цих двох складів злочинів, передбачених ст. 113 і ст. 441 КК України, за ознаками об'єктивної сторони слід зазначити, що вони відрізняються за діями.

Суб'єктивна сторона екоциду може виражатися у формі як прямого, так і непрямого умислу.

Суб'єктивна сторона забруднення або псування земель характеризується умисною або необережною формою вини.

У складі умисного злочину кожна об'єктивна ознака усвідомлюється, у складі необережного – хоча б одна ознака не усвідомлюється, але може і повинна усвідомлюватись.

Аналіз суб'єктивної сторони складів злочину, передбачених ст. ст. 113, 239 та 441 КК України, свідчить, що їхні ознаки суб'єктивної сторони складів злочинів не співпадають.

Дані злочини відрізняються і за суб'єктом. Так суб'єкт злочину, передбаченого ст. 441 КК, - загальний.

Суб'єкт злочину за ст. 113 КК теж загальний це – фізична осудна особа, однак вона несе відповідальність з 14-річного віку.

Суб'єкт злочину, передбаченого ст. 239 КК, є спеціальним. Це - особа, на яку покладено обов'язок виконання спеціальних правил щодо запобігання забрудненню і псуванню земель.

Отже, розмежування складів злочинів, передбачених ст. ст. 113, 239, 441 КК України мають відмінності за такими ознаками складу злочину: 1) за об'єктом складу злочину; 2) за

предметом складу злочину; 3) за деякими ознаками об'єктивної сторони складу злочину; 4) за місцем вчинення злочину; 5) за суб'єктивною стороною; 5) за суб'єктом злочину.